

Sinikka

WSOY

Nopola

Onko
teillä tällöistä?

Sinikka Nopola

ONKO
TEILLÄ
TÄMMÖISTÄ?

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© SINIKKA NOPOLA JA WSOY 2017
ISBN 978-951-0-42582-4
PAINETTU EU:SSA

Kiitokset inspiraatiosta André Comte-Sponville (Pieni kirja suurista hyveistä, suom. Virpi Hämeen-Anttila), Roger-Pol Droit (Esineiden luonto, suom. Tiina Arppe) ja äitini Orvokki Nopola sekä yhdeksän yksityiskohdan tarkentamisesta Eila Jakovuori, Sonja Leppänen, Anne Nádasi, Anna Peltomäki, Taija Valkamo ja Tom Warras sekä vihjeistä miten tekstiä parannetaan Tiina Nopola.

SISÄLLYS

ARVOJENI KITEYMÄ II

- Arvojeni kiteymä: »Onnea» 13
Hullut uurnapäivät 15
Peruna: Elämäni Tuhkimona 18
Neljä snobinmuotoista kappaletta 21
Pallo ja kallo 22
Vihdoinkin oma perhe! 24
Muulin elämä 26
Solidaarisuus 27
Tunteet vierailulla 30
Sankarikuolema 2017 33
Mihin kristillinen
kasvatus johtaa 34
Daavid surmaa ahvenen 37

ANSKU JA PERA 39

- Ansku, Pera ja värit 41
Ansku, Pera ja kansainvälisyys 44
Ansku, Pera ja luonto 47

- ONKO TEILLÄ TÄMMÖISTÄ? 49
Onko teillä tämmöistä
että päätätte kutsua vieraita? 51
Onko teillä tämmöistä että kumppaninne väittää
teidän kyselevän liikaa? 53
Onko teillä tämmöistä
että uskotte olevanne
pidetty ihminen? 54
Onko teillä tämmöistä
että käytte päänähtävyyksissä? 57
Onko teillä tämmöistä että asutte pääkaupungissa
snobistisista syistä? 59
Onko teillä tämmöistä
että päätätte järjestää yhteisöllisen joulun? 62
Onko teillä tämmöistä että teitä on pidetty
yksinkertaisena? 65

ANSKU JA PERA 67

- Ansku, Pera ja kasvien hierarkia 69
Ansku, Pera ja Aleppo 72
Ansku, Pera ja hutsut 75

NAINEN REUNAPIKALLA 77

- Runot jotka johtivat tekoihin 79
Emäntä ja prinsessa 81
Hipaisin vainajaa 83
Nainen reunapiikalla 86
Heikko luonne 89

Jos olisin syntynyt 2003	94
Hypähtely surutalossa	97
Hupakko	100
Fontti-ihminen	102
Tyynyihminen	104
Ulkoilmaihminen	108
Karaisuihminen	112
Junaihminen	117
Kaksi ilmettä jotka kannattelevat maailmaa	119
Vanhus joka kyllästyi muistelemaan	121

ANSKU JA PERA	123
Ansku, Pera ja kylpytynnyri	125
Ansku, Pera ja geenit	127
Ansku, Pera ja avaruus	128
Ansku, Pera ja kinkunpala	129
Ansku, Pera ja savolaistyyppinen mies	131
Ansku ja Pera 90-vuotiaina	133
Ansku ja Pera 100-vuotiaina	135

MITÄ ELÄMÄSTÄ MUISTETAAN	137
Ensimmäinen nukkeni	139
Ensimmäinen lahjoitukseni	140
Ensimmäinen kirjani	142
Ensimmäinen spagaattini	144
Ensimmäinen virheeni	146
Ensimmäinen roolini	148
Ensimmäinen lääkärisarjani	151

Ensimmäinen ulkomaanmatkani	154
Ensimmäinen äänilevyäni	155
Ensimmäinen lentoni	158
Ensimmäinen kirjeenvaihtotoverini	160
Ensimmäinen työpaikkani	163
Ensimmäinen ihastukseni	165
Ensimmäinen kannanottoni	167
Ensimmäinen paitapukuni	170
Ensimmäinen asuntoni	173
Hyvät tekoni	174

ARVOJENI KITEYMÄ

Arvojeni kiteymä: »Onnea»

Oho, nyt lipsahti. Piti toivottaa »onnea» Facebookissa yksityisesti, kun yksi kavereista täytti vuosia. Viesti lähti-kin julkiseen jakoon. No, eipä tuo mitään, tuskin yksi sana ketään ihmetyttää. Se liukenee varmaankin viestien loppumattomaan virtaan.

Olin väärässä. Peukutuksia alkoi tulla heti: kymmeniä, yhteensä yli sata. Sitten tuli kommentteja: »Ihanaa, kun toivotat meille kaikille onnea!» »Onnea tarvitaan aina!» »Me kaikki tarvitsemme eniten juuri onnea!»

Facebook-kaverit ilmeisesti uskoivat, että toivotus »onnea» oli vuosikymmeniä muhineen elämänviisauteni tiivistymä: harkittu, pelkistetty tervehdys.

Kommentit yltyivät:

»Tuli niin hyvä mieli heti aamulla, kun näin toivotuksesi. Onnea myös sinulle!» »Voi kuinka oli ihanaa ajatella, että haluat meille kaikille onnea!» »Onnea – si-tähän elämän pitäisi olla!»

Eikö tämä toivottelu pääty koskaan, ihmettelin. Ovatko ihmiset tulleet hulluiksi? Ja sitten päätin tehdä lopun kommentoinnista. »Miksi toivottelisin perustelemattomasti *onnea* heti aamutuimaan, kun maailma on täynnä tragedioita? Toivotuksen oli tietenkin tarkoitus olla yksityisviesti, mutta se lipsahti kaikille!»

Tuli uusia kommentteja: »Ja minä niin ilahduin, kun luulin, että toivotit onnea meille kaikille!» »Voi, olisi ollut niin kiva ajatella, että halusit meille kaikille onnea!»

Olkoon menneeksi, huokaisin. Pitäkööt onnensa, jos tulevat siitä iloisiksi. Lopetin viestittelyn – en enää kommentoisi tuota pientä harmitonta sanaa. Nostaisin sen sijaan profiliani jollakin merkittävällä, poliittisella viestillä. Minua onnisti: löysin erään kaverini Facebook-sivulta filminpätkän Aleppon pommituksista ja päätin jakaa sen. Näin tulisi hieman kontrastia onnentoivotuksille, ja asemoisin itseni taas tiedostavien ihmisten rintamaan.

Sormeni lipsahti vahingossa väärään linkkiin, Aleppo-postauksen alla olevaan. Jaoin asuntoilmoituksen »Lukustalo Espoossa».

Hullut uurnapäivät

Vakavien asiakkaiden jono kulkee uurnalta toiselle. Tuttuja tervehditään, niin kuin ennen vanhaan tavaratalossa, ja hiljainen puheensorina luo miellyttävän äänimaton kahvia siemaillessa. Kaiuttimista kantautuvat ikiaikaiset psalmit: *Arpa lankesi minulle ihanasta maasta, ja kaunis on minun perintöösani.*

Mistä on kysymys?

Tulevaisuuden uurnaholvistosta tietenkin.

Tavaratalobrändi on kriisissä. Tavarataloissa käydään lähinnä tutkailemassa tavaroita ja pistämässä hintoja muistiin, jotta ne voisi sitten ostaa kotisohvalta.

Tavaratalojen vastakohtia ovat hautausmaat: niihin on tungosta. Vainajuus ei lopu milloinkaan.

Ratkaisu hautapaikkojen tilapulaan ovat tyhjentyneet tavaratalot.

On siis vain ajan kysymys, milloin Helsingin keskustan suurimmasta tavaratalosta tulee uurnaholvisto eli kolumbaario. Uurnat ovat sievästi hyllyillä nimilappuineen kuin kahvikonepakkaukset tai kenkälaatikot tavaratalojen kulta-aikoina. Jos olet ns. Exclusive-kanta-asiakas (ostokertymä yli 2500 euroa vuodessa), voit varata uurnapaikan ensimmäisestä tai toisesta kerroksesta. Jos taas olet ns. First-kanta-asiakas (ostokertymä yli 5000 euroa vuodessa), saat paikan sisäänkäynnin tuntumasta.

Idea on sama kuin herrasväen hautapaikoilla ennen vanhaan: ne sijoittuivat lähelle kirkon ulko-ovia. Tavaratalo voi myös lisätä myyntiä kilpailuttamalla asiakkaita heidän terminaalivehkeessään: se jolla on eniten ostoja viimeisen vuoden aikana, saisi varata uurnapaikan parhaiden joukosta.

Tavaratalon tuulikaapissa, siellä missä ennen myytiin kukkia, on tarjolla kynttilöitä ja virsikirjoja sekä kahvia, virvokkeita ja pikkupurtavaa, joita voi ottaa mukaan uurnaholvistoon.

Entä henkilökunta? Sitä ei tarvitse irtisanoa, sillä myyjiä koulutetaan lyhytterapeuteiksi: surutyön ohjaajiksi ja muisteluavustajiksi. Kynnys lähestyä henkilökuntaa on matala, ja heitä on kaikkialla. »Tarvitsetko apua», he kysyvät hienotunteisesti. »Haluatko jutella surusta tai aloittaa muistelun?» Tavaratalo pitää valikoimissaan paperitavaroita, kyniä, kauniita vihkoja (muistelemista varten) sekä hillittyjä kasseja ja pussukoita, joihin uurnan voi sujauttaa, kun sen tuo holvistoon. (Ei räikeitä urheilukasseja.)

Tavaratalo hoksaa ennen pitkää, että ihmiset haluavat korostaa myös uurnanvalinnassa yksilöllisyyttään. Uurnien pienoismalleja on nähtävillä, ja ne ovat houkuttelevia kuin konveheteja muistuttavat kahvikapselit värivalikoimiseen: on pinkkiä, okraa, turkoosia, limeä, keltaista. Uurnien hintahaitari vaihtelee halvasta kalliiseen, niin että asiakkaat voivat ikään kuin erottautua holviston hyllyjen ääressä. Mehän olemme vain ihmisiä – emme voi välttyä vertailulta viimeisellä portillakaan.

Olen kellarikerroksissa, kaikkein halvimmassa uurnaosastossa. Tuossa vieressä on näköjään toinen omainen. Mutta miksi uurna on noin erikoinen, täplikäs?

»Anteeksi, voinko kysyä – onko tuo jokin uusi uurnatyyppi?»

»Kyllä, kilpikonnamalli.»

»Onko siellä kilpikonnan tuhka?»

»Kyllä on. Useimmillahan on täällä nykyisin lemmin tuhkauurna: koira, kissa, gerbiili. Kaikkihan ovat nykyään sinkkuja ja yksinäisiä, lähiomaisia on äärimmäisen vähän. Ja meidän sukupolvemme vanhemmat kuolivat jo aikoja sitten, ne ovat hautausmaalla. Meillä ole enää läheisiä ihmisiä, jotka kuolisivat, kun elinajanodote on yli sata vuotta. Kenen uurnalla sinä muuten tulit käymään?»

»Kanarialintuni», vastaan.

Peruna: Elämäni Tuhkimona

Peruna oli syrjäytymässä. Perunan lähipiiri, sen syöjät ja sen tutkijat, levittivät käsiään: perunahan on maailman johtava koisokasvi, masennuksen ehkäisijä, aivojen vetreyttäjä.

Syy syrjäytymiseen oli perunan habitus. Se oli multainen ja alkukantainen, kuin juro metsäsuomalainen, joka vaati rivakan pesun muuttuakseen käyttökelpoiseksi.

Vanha Suomi oli syönyt perunaa joka päivä. Se Suomi ei suvainnut avoliittoja, homoja, mustaihoisia, abortteja, lehtolapsia eikä tyttöjä, jotka eivät niianneet aikuisille. Äkkiä perunasta eroon haluavien joukko alkoi kasvaa. Jopa 1950-luvulla perunan voimalla kasvaneet hieman hymähtelivät tuolle raaka-aineelle, josta saivat kiittää kasvuaan. (Uusi peruna kesäisessä kalapöydässä oli tietenkin poikkeus – perunan luokka-asema kohosi aina juhannuksen seutuvilla.)

Juuri kukaan vuoden 1980 jälkeen syntynyt ei jaksanut keittää perunaa, sillä sen kypsymistä sai odottaa jopa kaksikymmentä minuuttia. Perunan kuoriminen oli alkukantaista puuhaa, sillä toiminnosta syntyi tahmaista jätettä.

Raaka-aine ei saa näyttää köyhältä, niin kuin ei ihmisenkään. Suomi ei pitänyt enää arkipäiväisyydestä eikä

ruskeasta väristä. Perunan ohella keskiruskea aluslakana ja tyynyliina kuuluivat siihen Suomeen, josta matkustettiin innokkaasti karvalakit päässä Leningradiin.

Pastoilla meni sen sijaan hyvin. Ne olivat luonnoltaan aktiivisia ja urasuuntautuneita seistessään trimmatuina kaupan hyllyllä, käyttövalmiina ja sileinä, vailla yhtään ryppyä tai painaumaa.

Peruna oli raaka-aineiden Tuhkimo, nuhruisin ja huokein. Sen sisarpuolet bataatti ja maa-artistokka houkuttelivat kaupassa jo nimillään ja modernilla maineellaan puhumattakaan laareissa poseeraavista munakoisoista, zuccineista ja endiiveistä.

Jos peruna olisi ollut ystävä, se olisi ollut kuuntelija. Sille olisi tilitetty, miten Suomi on ikävä maa ja täältä on päästävä heti Nizzaan, Malagaan tai Intian Andamaaneille. Sellainen ystävä olisi ollut omiaan luomaan kontrastin, mausteiselle, »voimakkaalle» ihmiselle. Kun »voimakas» ihminen on »persoonallisuus», perunatyypin on »ihan kiva mutta tavallinen».

Mutta haluaako »voimakas» persoona edes tutustua vaatimattomaan ystäväänsä? Ilmeisesti ei. »Voimakkaalla» persoonalla ei ole kärsivällisyyttä käsitellä perunatyypistä henkilöä, jolla ei tee raakana mitään, joka syttyy käyttökelpoiseksi hitaahkon kypsytysohjelman jälkeen.

Perunatyypinen ystävä on kuitenkin yllättävän haluttu. Se ei kilpaile koreudella eikä kukaan kiihotu sitä maistellessaan. Peruna pysyttelee uskollisesti siinä laarissa, jonne se on työnnetty. Sitä ei tarvitse kadehtia. Perunaa on sanottu suomalaisuuden symboliksi, tuulita-

kiksi ja lämpökerrastoksi, järkeväksi peruskaveriksi tällä levottomalla planeetalla.

Perunaa syödessämme keksimme aikanaan, että kaikki vieras on pelottavaa. Peruna huusi meille laaristaan: »Älkää avatko ovia muukalaisille. Maamme kuuluu perusperunoille!»

Kun tämä teksti oli kirjoitettu, peruna brändättiin. Sille kävi niin kuin puusepälle, joka luuli olevansa vähemmän cool kuin siistejä sisätiloja tehtaileva firma. Eliitti kyllästyi konstailuun: bretagnelaisella luomujuustolla ja käsinpoimituilla simpukoilla täytettyihin bataattivohveleihin. Huuto kiiri kautta maan: antakaa perunaa, antakaa puhdasta, kotimaista perunaa! Peruna kohotettiin »eleettömäksi hivenainepommiksi, ihmisen nöyräksi ystäväksi». Eikä peruna syrjäytynyt enää milloinkaan.

Neljä snobinmuotoista kappaletta

1. Tiedän että minun pitäisi ajatella iäkästä lähiomaisistani, sillä hän on raihnainen ja lonkan pallonivel vaatii kuntoutusta ja nopeita toimenpiteitä, lääkäriellä käyntiä, ja se asia on nyt järjestettävä ja otettava selkoa lääkäriasemasta ja ortopedista ja neuvoteltava aika, joka sopii omaiselleni.

2. Mutta minä ajattelen vain sanoja.

3. Miten otsikoisin proosarunon snobismista aikamme itsekkyyden kiteytymänä, eli minkä nimen antaisin tekstille, joka käsittelee meidän kaikkien ylimielisten snobien »arjen» asioiden vähättelyä, tympääntyneitä katsettamme tavanomaisuuksien yllä, sellaisten, joihin kuuluvat muun muassa vanhusten pallonivelten kuntoutustarpeiden selvittämiset lääkärikäynneillä.

4. Radiossa soi Eric Satien sävellys »Kolme päärynänmuotoista kappaletta». Siinä se on, runoni otsikko! Sitä pitää vain hiukan muunnella: Kolme retiisinmuotoista palloniveltä.

Pallo ja kallo

Isis syyllistyy sotarikoksiin valtaamallaan alueilla. Tuhausia miehiä ja naisia on pahoinpidelty ja tapettu. Olenko hullu? Ovatko kaikki muutkin tässä näyttelyssä hulluja? Pääkalloja tulee yhden viikon aikana satoja. Me jonotamme, jotta näkisimme palloja. Palloja on näyttelyssä arviolta yhtä paljon kuin pääkalloja on tullut maailman kaikissa kansanmurhissa, kymmeniä miljoonia.

Pallotaiteilija on nero. »Hän löysi jo nuorena itsensä.» Hän pitää paljon myös kurpitsoista. Pallojen ohella hän maalaa niitäkin. Hän on todennut: »Jumaloin kurpitsoja. Ne ovat olleet henkinen kotini lapsuudesta ja äärettömällä henkisyydellään ne rakentavat rauhaa ihmisten välille kaikkialla maailmassa.»

Me kaikki, jotka tungeksimme pallonäyttelyssä, olemme koulutettuja, lukutaitoisia ihmisiä. Taiteilija on maailmankuulu, hän on lahjakas ja originelli, siitä ei ole epäilystä. Siksi me annamme palloille sunnuntai-päivästämme kaksi tuntia. Jonotamme huoneeseen, jonka peilikuutiosta näkyy palloja. Kun katsomme peiliin, näemme itsemme pallojen joukossa.

Emme halua ajatella: olen tuleva pääkallo.

Sen sijaan ajattelemme: minäkin olen pallo. Miten

hauskaa rentoutua pallona, kun tämä maailma on niin kamala! Kuinka jännä kokemus!

Sen ajatuksen kanssa menemme kotiin. Koska olemme eurooppalaisia kulttuuri-ihmisiä, katsomme televisiosta ajankohtaisen dokumentin: Syyrian kansanmurha on vaatinut lisää pääkalloja.

NOPOLA LEIKITTELEE uskomuksilla ja ennakkoluuloilla. Soljuvan tekstin takana odottaa usein yllätys, koominen käänne: me emme ole sellaisia kuin kuvittelemme eikä ole maailmammekaan.

Jo tekstien nimet antavat viitteen tragikomedioista: *Ensimmäinen virheeni, Ensimmäinen lääkärisarjani, Ansku, Pera ja hutsut, Ansku, Pera ja kansainvälisyys* sekä *Vanhus joka kyllästyi muistelemaan*.

Nopola läpäisee teksteissään lajien – esseen, novellin, kolumnin ja proosarunon – koko repertoarin. Omassa osastossaan ovat miniesseet, joissa kiikaroidaan 1960-lukulaiseen lapsuuteen ja 1970-luvun »yltiötiedostavaan» nuoruuteen. Nopolan tyyli on määrittelemätön; satiirin, ironian ja komiikan rajapinta on liikkuva.

»Nopola on täydellinen humoristi: ovela kyselijä ja hauska vastaaja.»

Kaisa Neimala, *Suomen Kuvalehti*

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-42582-4

